

פרוטוקול מס' 180

מישיבת ועדת העיונים הציבוריים
יום ג', ט"ז באדר א' 17.2.76, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה: ח. גרוסמן - היו"ר
י. בארי
מ. גז
ל. דלצ'אן
ה. זיידל
מ. חריש
מ. ידיד
א. נמיר
מ. פרידמן

מוזמנים:
ד"ר הורוביץ - משרד הסעד
מר שיינפלד - משרד הסעד
י. שטיינר - משרד הסעד
י. קרחי - משטרת ישראל

מזכירת הוועדה: ש. כרם

ושמה: צ. ספרן

סדר היום: הטיפול בנעונו במצוקה בידי משרד הסעד - הצעה לסדר היום של
הכנסת-הכנסת מושה פרידמן.

הינו"ר ח. גרוסמן:

אני פותח את הישיבה.

הטיפול בנערות במצוקה בידי משרד הסעד - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת מושא פרידמן

א. פרידמן:

אפתח בכמה הבחנות: הנושא אינו נושא של זנות וגם לא זנות בין קטינות. נכון הוא שאחוז מאד גבוה של זונות צעירות באות מאוכלוסייה המוגדרת כיום באוכלוסייה של נערות במצוקה, אבל לא נכון הוא שכל הנערות במצוקה הן בדרך לזנות. לא נכון הוא, מבחינתי, שהבעיה היא בעיה של סניעת הדרדרות לזנות, משום שאותן קטינות ואותן בעיות הגורמות למספר מסויים של נערות להדרדר לזנות יוצרות מצב אכזרי מאד גם לגבי יתר הנערות שאינן סדרדרות לזנות. קיימת גם אותה בעיה של נערה בת 16, 17, 18 שמתחזקת, נכנסת להריון בלא שום הזדמנות קודמת ליצירת זהותה, לפיתוח הרגשתה ביחס למעמדה ומצבה בחברה שלנו. הנושא הוא איפוא הרבה יותר רחב מנושא הזנות.

בנוסף לכך: כל הנושא הזה היה נושא שלא דיברו עליו כלל עד לפני ארבע-חמש שנים. בחלק משום הרגשת הנושה הלאומית על כך שיש נערות יהודיות שהן זונות.

ל. דיציאן:

כן דיברנו על כך. אפילו חיקנו חוק.

ב. פרידמן:

עברתי על הפרוטוקולים של ועדת השירותים ומצאתי שבשנת 1971 דנה הוועדה בנושא של זנות בין קטינות, אבל לא דנו על נערות במצוקה באופן כללי.

כתוצאה מכך שלפני ארבע-חמש שנים החלו לדבר על הנושא הוקמה היחידה שגב' שטיינר עוסדת בראשותה כיום, אך הטיפול עדיין דל מאד, ואותה הרגשת נושה, שאסור לדבר על נושא זה, עדיין סלווה אותנו. הייתי רוצה לסלק הרגשה זו מלכתחילה.

הבחנה שניה, שהיא קשה מאד, זו ההבחנה בין בעיית נערות במצוקה לבין בעיית נערים במצוקה. יש כמה דברים ברורים מאד: כאשר נער במצוקה מתחיל להתבג בצורה אנטי-חברתית, הנזק שהוא גורם הוא נזק לחברה הבולט לעין, לא רק נזק לעצמו, ולכן ההתייחסות לכך מיידיית. לעומת זאת, נערה הנמצאת במצב קשה גורמת בדרך כלל נזק לעצמה ואינה מהווה בעיה לחברה. לדעתי, בעיה זו היא בעיה של החברה ומאחריותנו להתייחס לבעייתה של הנערה במצוקה כלבצייתו של בן-אדם צעיר המצוי במצוקה. שנית - אני חבורה שהקטינות הגורמות למצוקתה של הנערה ולמצוקתו של הנער הן שונות. אפשר לדבר על מבינה קשה, על בעיות משפחה ועוד, אבל ההתנהגות היא שונה. הנערה, בדרך כלל, בוזזת מן הבית. כמה היא בורחת? - מהמבט בבית, מהשכונה. הנערים, לרוב, אינם בורחים מן הבית, הם פועלים בצורות אחרות כדי להפגין את המרד הקטן שלהם נגד המבינה.

על רקע זה הייתי אומרת שחורים לנו שלושה דברים עקרוניים ביותר בכל הנושא: (1) תקציב. המצב הוא כזה שלי ולשר הסעד היה כמעט אותו נאום: שנינו תארנו מהם האמצעים, מהם השירותים, מהם התקציבים העומדים לרשותנו כיום לטיפול בנושא, אבל בעוד שהוא טען שיש שיפור בהשוואה למה שהיה ב-1970, אני טענתי שהמצב רחוק עדיין מן הדיוש. שני הדברים רחוקים, אבל ברור שאם אין הגברה ניכרת של התקציב המקודש לנושא זה, אי אפשר כלל לזוז.

(2) חסרים לנו הבנה וניתוח מעמיקים

של מהות הבעיה, ולא רק מבחינת היקף הבעיה, אם כי גם נתון זה אינו ידוע. אין לנו טקרים שיכולים לומר על כמה נערות סדובר בארץ. יש השערות, ניחושים, אבל עדיין לא הגדרנו - וזו אחת מן הבעיות הבסיסיות - מהי אוכלוסייה זו, איך להגיע אליה ולדעת מה מספרה. שנית: אינני בטוחה שיש הבנה בסיסית לגבי הבעיה של אותה נערה. ודאי שאפשר להגיד שהיא סובלת מקיפוח - גם עיתי, גם חברתי וגם מקיפוח על בסיס מיני, אבל כדי להגדיר

ט. מדיניות:

את מצוקתה באופן בסיסי הייתי אומרת שנערה זו נולדה למשפחה שבה היא נחשבת רק כבת, שאיננה חשובה כמו הבנים, שהיא מהווה עול על המשפחה, שצריך לדאוג לה שתתחתן ולא תדרדר, שתהיה ילדה טובה, שתעזור לאמה והצדק שיש לה - וזו הבחנה מאד ברורה של אותה נערה - הוא בשני היסודיים: האחד - עזרה לאם ויכולת להקל מעול העבודה של אמה; השני - ערך מיני, שתהיה יפה, מושפעת, כדי שתוכל להתחתן. כך היא מתייחסת לעצמה ולעין הליסודיים אינם כל כך חשובים ועל מקצוע אינה חושבת. אין לה איפוא שום דחף פנימי להצנן עמקו סטויים, אלא אם זה יהיה עתיד כשל אמה, וכאשר היא מסתכלת על האם היא יודעת שלא זה בדיוק הדבר שמושך אותה, כי אותה אם מספלת במספר גדול של ילדים ובתנאים קשים ביותר. יוצא איפוא שלמעשה היא נורחת ממנו שמוצא אחד הערך שלה הוא ערך מיני, אך מצד שני אסור לה למעשה לפרוע את השטר הזה.

השאלה היא: האם יש לנו היום - לנו

חבוי הכנסת, האנשים שמטפלים בנושא זה ביחידה במשרד הטעד, לחברה באופן כללי - הבנה מפורשת ומעסיקה מהי הבעייתיות של אותה נערה כלפי עצמה, לא כלפי האחרת? אם אין הבנה מקצועית, פסיכולוגית, סוציולוגית מהי הבעיה, אם לא ידוע מה היקף הבעיה ומה מסדיה, ברור שלא יכולה להיות מדיניות מפורשת, אסטרטגיה ולקטיקה על מנת לפתור אותה.

יש היום נסיגות מאד מוצלחים בעולם

להעמיד שירותים מיוחדים למספר מוגבל מאד של נערות מתוך תקווה שהדבר יעזור. אבל איך אנחנו מגדירים הצלחה? אם נערה תהיה חדרנית בבית-סלון ותגור בביתה עד שהיא מתחתנת, לדעתי זה ידיין שום דבר. אמנם עצבנו את החנהגותה והיא אולמת את נורמות החברה כלפיה, אבל את בעייתה לא פתרנו. אינני בטוחה אם בעוד מספר שנים לא תהיה שוב במצוקה. אם היינו מבינים יותר את בעייתה של האשה בחברה שלנו - הבעיה על רקע עדתי בחברה שלנו, הבעיות על רקע סוציאלי-כלכלי - הברכה שלנו - היינו מגיעים לניתוח שהיה מראה לנו באופן מעשי את הדרך לפתרון. גם אם אי אפשר להגיע למשגבים ולתנאים לפתרון, אין זה משנה, העיקר הוא שיש לנו דרך ברורה.

קיבלתי חומר מארצות-הברית על נוער

הברית שהביה ויש בו אוסף מחקרים על ניתוחים פסיכולוגיים וסוציאליים של אותו נוער, על מנת להבין את בעייתם על בסיס מחקרים אלה, ומכמו כן גם הילצו לירכי טיפול. אצלנו כמעט ואין.

ט. מדיניות:

האם אפשר להשוות בריחת נוער מארצות-הברית לבריחת נוער אצלנו?

ט. מדיניות:

בפרטים סטטיסטים אפשר, אבל זו באמת שאלה שצריכים לבחון אותה מוסקיים שמכירים את הבעיה שלנו, שיכולים להשוות ולראות מה ניתן לעשות אצלנו ומה לא. כיום איננו במצב שאפשר לעשות זאת.

(3) חסרה לנו מדיניות מאד מפורשת על

היעדים הסופיים, על מה שהיינו רוצים לעשות למען אותה נערה.

כל נערה זה סדרה מיוחד.

ג. מדיניות:

אינני בטוחה. אם זה היה באמת אינדיבידואלי

לא היינו יכולים להגדיר התנהגות סטטיסטית שמאפיינת את הנערה במצוקה, אבל אם את רוצה שזו תהיה בעיה אינדיבידואלית בפני עצמה, שזו תהיה המטרה, את זה אני מקבלת. אבל אם כך, השאלה היא איך אנחנו מפרטים את המושג של האינדיבידואליות של אותה נערה ומה ניתן לעשות למענה בחברה שלנו על ידי כך שמתחשבים בעובדה שהיא נערה ולא נער, שמתחשבים בעובדה שרמת השכלתה פחותה. ואפילו אם מתחשבים בדברים אלה עדיין האפשרויות מאד מאד מוגבלות. לדוגמה: במשרד העבודה יש מעט מאד קורסים

ס. פרידמן:

להכשרה מקצועית של נערות וכולם - תפירה, כלכלת-בית, ספרות. דבר זה
נובע מן הדעות הקדומות לגבי האשה שלנו ולגבי מה שהיא עושה. גייסות
טטראוטיפיות על בסיס של סין, על בסיס מקצועי, שאינה מושכת את הנערה
ואז היא יוצאת לרחוב, כי הרחוב יותר מעניין.

כל מה שאמרת הוא מבחינת הקדמה
להסלצה שלי: תקום ועדת משנה של ועדת השירותים הציבוריים שתורכב מחברי-
כנסת שהנושא אכפת להם, מסומחים, מאנשים שקרוכים לנושא במשרד הסעד.
הוועדה תצטרך לשבת, לאסוף חומר, לדון ולבדוק אפשרויות על סנת ליצור
אטמוספירה כללית בקשר למסגרת ואחר כך להחליט על הסקטיקות הניתנות כיום
לאור המשאבים שישנם. אני יודעת שבארצות-הברית יש מערכת שלמה של מקלטים.
נער שברח מן הבית יכול לצלצל למספר מסויים - ויש על כך פרסומת -
ולבקש עזרה. ברגע שהוא מסללן הוא מקבל עזרה, הוא מקבל מקלט, שבו הוא
יכול להשאר יום-יומיים או שנה-שנתיים. אינני יודעת אם זה טוב בשבילנו
או לא, אם זה ניתן או לא, אבל נדמה לי שיש אפשרות להגיע בוועדה המשנה
להסלצות מבוטטות ואז אפשר יהיה לבדוק מה אפשר לאמץ ומה לא.

הסלצה שניה: נדון בכל הנושא לא סתוך
התקפה על משרד הסעד והתגוננות משרד הסעד, אלא תוך ראייה שיש בעיה
משותפת שכל אחד מאתנו רוצה להגיע לפתרונה ולא להפוך אותה לכדורגל
פוליטי.

היו"ר ח. גרוסמן:

לאחר שנכנס לדיון ונראה כמה הסובר
נחליט אם יש צורך להקים ועדת משנה או

לא.

ד"ר הורוביץ:

חברת-הכנסת מרשה פרידמן זיינה נכון
שהיו זונות בישראל לפני קום המדינה
ולאחר קום המדינה, אבל לאחר איחוד ירושלים חל שינוי בתודעת הציבור,
בגלל המפגש בין נערות יהודיות וקליינטים מן השטחים ומן העיר המזרחית,
התעורר המצפון הלאומי והתחלנו להתייחס לבעיה זו ביתר שאת. זה גם מה
שהביא להקמת היחידה המיוחדת לטיפול בבעיה, שקודם לכן טופלה במסגרת
השירותים הסוציאליים.

היקפה של הבעיה תלוי בהגדרת האוכלוסייה,
בהגדרה מהי נערה במצוקה. אפשר היה להגדיר זאת בצורה רחבה ביותר, שכל
הנעירות שבאות במשפחות במצוקה הן נערות במצוקה. הגדרה זו, לדעתי,
איננה נכונה ואיננו רואים באוכלוסייה זו את אוכלוסיית היעד המפציפית.
אנחנו יכולים לצמצם את ההגדרה ולומר שאנחנו רואים באוכלוסייה היעד
אותה אוכלוסיית נערות שאינן במצאות במסגרת לימודים או מסגרת עבודה.
לפי האינפורמציה הסטטיסטית האחרונה שנמצאת בידי יש כיום 18,520 נערות,
בגילאים 14-17, שאינן במצאות במסגרות לימודיות או במסגרות עבודה. סובן
שמספר זה כולל גם מספר בלתי ידוע לנו של נערות דתיות, נערות שעוזרות
לאסותיהן במשפחות מרובות ילדים, נערות שעובדות כעוזרות במשק בית
ובעבודות אחרות ואינן ברשמות בסטטיסטיקה של לשכות העבודה. מכאן שהמספר,
קרוב לוודאי, הרבה יותר קטן, אבל אינני יכול להעריך אותו בשלב זה.

הג. זיידל:

בחומר הרקע מדובר על 2,500 עד 4,000
נערות במצוקה. גם אם אתה מוריד 50%
18,520 נערות שאינן במסגרות לימודיות או מסגרות של עבודה עדיין אינך
גגיע למספר זה.

ד"ר הורוביץ:

אני מדבר על אפשרויות שונות להגדרת
אוכלוסיית היעד ואינני יודע איך היא

הוגדרה פה.

ד"ר הרמן גינזמן:

אני בא להגדיר, השלישית שהיא ההגדרה
הדשמיית שלנו - היא מצאה את ביטוייה גם בתע"ס של משרד הטע"ר - המגדרת על
שלוש אוכלוסיות: (1) נערות ללא סגרת ויחסים חברתיים יציבים שנפלטו
מכל סגרת ליסודית או תעסוקתית והן שרויות בסכנת טסיה, עזובה חברתית
ומינית והגדרות; (2) נערות במצב של שוטטות, העדרות מן הבית וזמינות
התאבדות; (3) נערות העוסקות בזנות שניתן לעורר בהן מוטיבציה לשינוי
מצבן והן בעלות יכולת ופחות אישיים להשגת שינוי ושיקום.

זו אוכלוסייה הייעד שלנו, אבל גם בתחום
זה איננו יכולים להעריך הערכה סטטיסטית, אם כי אנחנו יודעים למה מספרים
ספציפיים לגבי קבוצות ספציפיות. אנחנו יודעים, למשל, שבשנת 1974 נעדרו
מבתינו 469-697 בגילאים 15-17. אלה הן נערות שהודיעו למשטרה על העדרן
מן הבית. זה אוכלוסייה שהיא בלי כל ספק בסיכון, של שיש בחוכה נערות
שנסעו לנקל את הרוח במושב מבלי להודיע, לאחר סכסוך שהיה בבית, וחזרו
מאוחר יותר לאחר שההורים כבר הודיעו על העדרן למשטרה.

אגב: חברת-הכנסת מרשה פרידמן אמרה
שנערים אינם נורחים. גם נערים נורחים. באותה תקופה, 1974, נרחו 329
נערים בגילאים 15-17. הבעיה חריפה יותר לגבי בנות, ואולי גם משום כך
שהבת צפויה יותר לטכנה סטריים ההורים להודיע על העדרה של בת בנמר מאשר
על העדרו של בן. זו השערה ואי אפשר להוכיח אותה.

מספר שני המתייחס לנערות במצוקה:
לשירות מבחן לנזער, המטפל בנערות עד גיל 18, הופנו כ-150 בנות על
עבירות פליליות שונות. חלק מאוכלוסייה זו אפשר להגדיר כנערות במצוקה,
בעוד שלגבי חלק אחר אי אפשר לוטר שעצם האשמתן בעבירה פלילית היא סימן
שהן זקוקות להתערבות חינוכית מיוחדת.

מספר שלישי: לשירות מבחן למבוגרים,
המטפל בנערות מעל גיל 18, הופנו כ-100 נערות בגילאים 18-21, שבחלקן
באות מאוכלוסייה המצוקה.

מספר נוסף, שלגביו החלוקה בין זונות
קטינות ובין זונות מבוגרות אינה ברורה לי; מתייחס לזונות רחוב בלבד:
בתל-אביב רבתי היו ידועות למשטרה, בשנת 1975, 450 זונות; בירושלים -
80; בחיפה - 60. והכולונה בשלוש הערים לזונות פעילות. ישנה השערה
מקטינות סימן מהות את הרוב של מספר זה, אם כי הן מהות חלק נכבד.

על אף שעובדים בתחום זה כ-50 עובדים
ברשויות המקומיות יחד עם צוות של משרד הטע"ר, בארגונו ובמדיניות, עדיין
אין מדיטה זו מספקת ועלינו להגיע להרחבה ניכרת מאד בשנה הבאה. יש גם
אנשי-ממשלה-במחלקת המשאבים וכוח האדם, כאשר בשתי הערים הגדולות, למעט
ירושלים, בהן הבעיות אנלי החריפות ביותר, כוח האדם המתמודד עם בעיה זו
הוא אפסי. בעירית תל-אביב, שלדעת ראש העיר סתרכזים בעיר זו 40% מהבעיות
של נערות במצוקה, עוסקים בנושא זה 4 עובדים בקושי, כאשר הם סמונים גם
של מקלה לבנות ועל הוטל שזורף ליחידה זו. ראש העיר אמנם ספדיז על
מודעותו לבעיה זו, אבל מודעות זו טרם תורגמה למעשים. בחיפה הבעיה פחות
חריפה, אבל קיימת. גם שם כוח האדם המתמודד עם הבעיה קטן ביותר - 2 עובדים.
גם בחיפה וגם בתל-אביב העובדים הם עובדי האגף לעבודה סוציאלית של
העירייה.

מחוך 50 עובדים רק 4 בתל-אביב?

פ. שינמן:

כן.

ד"ר הרמן גינזמן:

בעיריית אשקלון, בעיריית באר-שבע
מקביל מספר העובדים לזה שבתל-אביב. בירושלים יש כ-10 עובדים שעוסקים
בבעיה זו.

ד"ר הורוביץ:

בתחום זה של מודעות ופריסת כוחות ברשויות המקומיות חייב לחול שינוי דרסטי בשנה הבאה, כאשר הסדינה מוכנה להגיש לרשויות המקומיות את כל העזרה. אבל ללא מודעות לבעיה ברשויות המקומיות, מודעות שתחורגם למעשים, לא יכול משרד הסעד לפעול כשירות מסלכת בתוך שירות מוניציפלי.

במה יכולה להתבטא העזרה?

מ. פרידמן:

בניצול המשאבים שמסוגל המשרד להעמיד לרשות המקומית לענין זה.

ד"ר הורוביץ:

מה התקציב הכולל של היום?

מ. פרידמן:

אם מביאים בחשבון את משאבי כוח האדם והמשאבים שהמשרד משקיע במסגרות מוסדיות לצעירות אנחנו מגיעים להערכה של 7.5 מליון. נוסף לזה צריך להביא בחשבון שיש תקציבים נוספים לשירותים סוציאליים לסינייהם המספלים מה גשם בנצרות במגדרות בנצרות במצוקה.

ד"ר הורוביץ:

בשאלה של בגיל גם היא קובעת את היקף הבעיה. בשאלת השאלה לא רק כמות מחסילתם הקבוצה נערה כנצרה המספיקה לסינייה בתקופת ההתבגרות או למצב קבוצה מסדרה לבנים לפי מן ספסוסים ורואים גם ילדה בת 9 שבורחת מן הבית כנצרה במצוקה או שלא רואים זאת כך. מצד שני בשאלת השאלה מתי אשה שמצוקה להצעתה במצוקה אפסר לוטר על בחורה בת 21 שעדיין לא מצאה את מקומה בחברה שהיא משתייכת לאותן אוכלוסיות? ואם כן, מתי היא מפסיקה להיות נצרה במצוקה? אנחנו דנים עכשיו במשרד בסוגיה זו, כאשר יש נטייה להגדיר נצרה במצוקה לא עד גיל 18 - שזהו הגבול על פי רוב החוקים העוסקים בקטינים - אלא עד גיל 21, כאשר אנחנו לוקחים כדוגמה מערכות מתפתחות בחוץ-לארץ, המבדילות בין שלוש קבוצות: קטינים, בוגרים רכים, גיל 18-21. יש מדינות בהן כוללת הקבוצה השלישית עד גילאי 24. אצלנו יש נטייה להגדיר קבוצה זו עד גיל 21. כל זה מחייב אותנו, כמובן, לדרכי טיפול מיוחדות.

אני חושב - בניגוד לחברת הכנסת מרשה פרידמן - שיש לנו חמונה ברורה על מטרות הטיפול שלנו. מובן שסטודות הטיפול נקבעות במידה מסויימת על ידי האידיאולוגיה שלנו, על ידי מערכת הערכים שלנו - מה לדעתנו דמות האשה בחברה הסודרנית. בענין זה יכולים להיות בינינו חילוקי דעות.

היו"ר ח. גרוסמן:

לי נראה שהבעיה העיקרית בשלב זה של הדיון איננה בשאלה מה האידיאל של האשה שאליו רוצים להביא את הנצרה במצוקה. עד שנגיע לשאלה זו הבעיה הרבה יותר חמורה.

מ. פרידמן:

הבעיה היא מה זאת אומרת שיקום.

י. גארי:

האם יש בינינו חסימות דעים מה זו מצוקה?

היו"ר ח. גרוסמן:

אל נפליג. נהיה צמודים לקרקע.

י. שטיינר:

מערכת הטיפול בנצרות במצוקה איננה יכולה להיעשות במישור אחד. קיימים שלושה מישורים: הטיפול הפתוח, בנצרה כל זמן שהיא נמצאת בתוך משפחתה, בתוך הקהילה; טיפול ביניים, כאשר מוציאים אותה לסוחר קצר מאוד ונותנים לה מסגרת טיפולית אד-הוק; טיפול חוץ-בית, כאשר מחליטים להוציא את הנצרה לזמן ארוך לצרכי מטרות טיפוליות. ללא מערכת טיפולית המשולבת משלושה מישורים אלה לא ניתן לטפל בנצרות במצוקה, אותן נצרות שלא

י. שטיינר:

הצליחו להגיע אחן לפתרונות בטיפול ביניים או בטיפול חוץ-ביתי, נותרות בלשכה, מעמיתות מעמסה נוספת על הטיפול בשטח ואינן מאפשרות להגיע לאיחוד אוכלוסיה נוספת.

לאחרונה היתה נטייה של משרדים שונים להיכנס להתאום הטיפול בבערה במצוקה ולהתחיל עם הטיפול של הטיפול הפתוח, משום שלא ניתן, כאשר מצטבר, להפעיל גם מערכת של סיפולי ביניים וטיפול חוץ-ביתי. נטייה זו עשויה ליצור מערכות מקבילות במשרדים אחרים, דבר שאינו רצוי, כי זו הפניה של משאבי הסדינה לשתי מערכות שיעסקו באותו נושא, אולי ללא יעילות. התחילו בכך בלוד באמצעות משרד החינוך והתרבות וכבר הם נזקקים לטיפולים שלנו, למקלטים שלנו.

דווקא בלוד?

היו"ר ח. גרנסמן:

י. שטיינר:

משרד החינוך והתרבות החליט להתחיל בענין זה לפני כשלושה חודשים דווקא בלוד והם כבר נזקקים לשירותים ולהדרכה שלנו. נראה לי שאם נמשיך בדרך זאת, ניצור שני סגנונות שמתחרים זה בזה, ללא יעילות ותוך הוצאת משאבים סיומת. אין צורך בשני סגנונות ומוטב שנעמיק באחד.

שם שצהצורת או כלום ייה היעד גיבשנו שלושה קריטריונים - למעשה זו חלוקה סלאכותית לצרכי זיהוי עם אספקטים סיפוליים שונים - והייתי רוצה להרחיב אותם: הקריטריון הראשון סוגר כאשר קיימת טכנת הדרדרות, ומדובר על תחילת קונפליקט עם הבית. מאוכלוסיה זו יש לנו מעט מאוד, וככל שהטיפול הניחנים בקהילה הם חזקים, פחות מאוכלוסיה זו מגיעה אלינו.

הבסיס המרכזי של הטיפול שלנו הוא לגבי אותן צעירות הסובלות מעזובה סינית, הסובלות מקונפליקטים חריפים עם הבית עד כדי סגירת הדלת מצד המשפחה, שזו למעשה פתיחת דלת לרחוב, כי לצורה - בניגוד לנער - יש אלטרנטיבות. יש מי שיקלוט אותה, שיציע לה בית עם אלטרנטיבה של סגורים, של סיפוק צרכים. היא יכולה להיות עם צנר, למפק לוי את כל הצרכים - נקיון, חברה, בידור וצרכים סיניים - לתקופה של שבוע, חודש ואחרי כן הוא מעביר אותה למישהו אחר. בשלב זה אין עדיין הגדרה של זנות.

דבר שני: עזובה סינית ברצף, קיום יחסי סין פתוח לנישואין ללא דיפרנציאציה, כאשר הבנות מאסצות לעצמן דפוסים של סתירות סינית, שעה שהן לא בשלות לכך. וכאשר ההחלטה להתנהג כך או אחרת אינה החלטה עצמאית שלהן. יש דוגמאות של בנות הצטרפות לחבורת נשים, כאשר אלה מתחרים בינם לבין עצמם מי ילווה בת הביתה ויסיים אתה יחסי סין. אותה בת יודעת שהיא תאבד את הסטטוס שלה בתוך אותה חברה אם לא תעשה זאת ויש כאן התחלה של עזובה סינית.

קטע אחר: קיום יחסי סין חסרת טובת הנאה, או כסף או שונה כסף. מבחינתנו אותה נערה עדיין איננה עוסקת בזנות, כי היא איננה סודה עם העיסוק בזנות.

י. בארי:
השאלה אם היא עושה זאת מתוך הבחנה או לא מתוך הבחנה. גם מבחינה משפטית

הקריטריון הוא תמיד זה.

י. שטיינר:
אני מדברת על הבחנה סיפולית ולא משפטית. אמנם אותן נערות אינן עושות זאת עם גבר אחד אלא עם מספר גברים ובאופן סקרי, וזה דומה מאוד לזנות, אבל אנחנו משאירים אותן במישור השני, כי הן מנסות עדיין לשמור על פאסאדה נורמטיבית, הן רוצות עדיין לשמור על דמות וחיים נורמטיביים.

י. שטיינר:

האישיות שלהן עדיין לא התפוררה, וכאשר אנחנו מביעים לקריטריון השלישי שבו אנחנו מוצאים אישיות מפוררת, אנחנו רואים שקשה להגיע להישגים טיפוליים.

בנסיגות ההתאבדות שנקריטריון השני

אנחנו מבחינים בין שני סוגים: סוג דמונטרטיבי וסוג על רקע וכאן אנדוגני. בסוג הדמונטרטיבי אנחנו מבחינים גם כן בין שני סוגים: סוג אחד שבנסיגון ההתאבדות מדליקה אור אדום ג'מפחה, מאותתת למטפלים שהיא זקוקה לעזרה. סוג שני של נערות, הסוגדרות על ידי הפרעות אופי ראשוניות, פטיכרפטיות, המבצעות את נסיגון ההתאבדות כדי לקבל את הרווח המסני - את הטיפול, את הכסף, והן מסוגלות לבצע את נסיגון ההתאבדות פעמיים-שלוש כדי לקבל את הרווח.

עוד מאפיין של הבנות - הריון מחוץ

לנישואין.

בקריטריון השלישי נכללות אותן נערות

העוטקות בזנות, המזדהות עם עיסוקן. היכולת הטיפולית שלנו גדולה יותר עם נערות מתחת לגיל 18 שעוטקות בזנות. גם אם אין להן מוטיבציה לשיחוף פעולה עם העובד אנחנו מגיעים אליהן באמצעות החוק. קשה יותר להגיע לנערה מעל גיל 18 שמאופיינת גם על ידי ניסיונות גדולה ואם אין לה מוטיבציה לא יכול העובד להגיע אליה. בשלב מסויים כשסוברר בנערה מעל גיל 18 שאינה מגלה שיחוף פעולה, אנחנו חוזרים אליה כעבור שנה בנסיגון להציע לה טיפול. לגביה לוח הטיפול שלנו הרבה יותר קטנה כשאין מצידה נכונות.

רוב הבנות מעל גיל 18 התחילו קודם לכן לעסוק בזנות?

היורח. גרוסמן:

ישנו תהליך של הדרדרות סוקדם.

י. שטיינר:

מה הפרופורציות?

היורח. גרוסמן:

בטיפולנו סך הכל כ-1,440 צעירות. עד גיל 17 - כ-1,080; מגיל 17-21 - כ-360. בודדות עד גיל 22, כאשר יש המסך הטיפולי.

י. שטיינר:

לגבי האוכלוסיה שאנחנו מטפלים בה נקטנו בשיטה שהלכנו לכל מקום שממנו קיבלנו מידע, בעיקר באמצעות הלשכה הסוציאלית, שיש נערות במצוקה. במקום לערוך סקר כלל-ארצי, הגענו לכל רשות מקומית באמצעות הלשכה הסוציאלית ובנינו דף קריטריונים שעל פיו סוודדים אם יש או אין נערות במצוקה באותו מקום ופתכננים את הפעולה באותו ישוב. לעתים - וכן נקודה הרבה יותר כללית וחשובה - אין מודעות לא ללשכה הסוציאלית ולא לרשות המקומית לגבי הבעיה. אין לכם מושג כמה קשה לעבוד עם רשות מקומית שאין לה מודעות לעניין. היו מקרים שהכנסנו עובדת לטיפול בנערה במצוקה וקיבלנו סטירת לחי או מראש המועצה או סן הלשכה בדרך זו או אחרת. לא מעוניינים בעובדת לנערה במצוקה, כי באותו רגע שיש עובדת כזאת הטענה היא שיש לנערה זונות בעיריה.

לפעמים אנחנו מקבלים גם פניות סן

המשטרה על נערות במצוקה.

כמה רשומות במשטרה?

ל. דיציאנו:

אצלנו רשומות אלה שעוטקות בזנות ברחוב ומהות סטרד ציבורי.

י. קרת:

י. שטיינר:

מה מביא את הנערה להיות נערה בטווקה?
- מצאנו שחלק נכבד מהאוכלוסיה שלנו
מגיע למשפחות צפון-אפריקניות; אחוז נוסף - משפחות תימניות; היתר -
ממוצא מזרחי זה או אחר; כ-3% - בנות מסזרח אירופה, בעיקר מרוסיה,
ומספרן מועט מאד.

היתר בצמרת.

ל. דיציאן:

י. שטיינר:

יש כאלה שנמצאות בצמרת וזקוקות גם כן
לטיפול, אבל מנחינת אוכלוסיה היעד
קבענו לעצמנו יעד אחר. כדאי לציין שבחילת הטיפול לא נכנסו למקטור
הערבי, אבל כיום אנחנו מחילים להיכנס גם לשם, כי קיימות במקטור הערבי
בעיות, אם כי סוג אחר.

הדבר המאפיין את הבנות שבטיפולנו הוא
הדימוי העצמי הנמוך שלהן. הערך העצמי נבנה מסוואה של הישגים המתחלקים
לשאיפות להישגים. מה קורה לאותה בת? - החל מגיל צעיר מאד היא איננה
מצליחה להגיע להישגים. מגיל 5-6, שהוא גיל תחילת חינוך חובה, היא
צוברת כשלונות על גבי כשלונות במערכת אחת משפעות שזו מערכת בית-הספר.
אולם בניגוד לנער לא מגיע הדבר לידי גילוי: היא לא שוברת חלונות, היא
לא מפריעה בשיעור. היא איננה יוצרת בעיות כדוגמת הבן ולכן לא קשה לה
אומה. שיטת החינוך שלנו מבוססת על עקרון ההישגיות בתחום האינטלקטואלי
ואותה בת איננה מצליחה להגיע בתחום זה להישגים. זאת אומרת, נדבכים על
גבי נדבכים היא בונה לעצמה דימוי נמוך שיש לו השלכות על שתי מערכות
משפעות יות בחייה: מערכת המשפחה ומערכת קבוצת הגיל. בנית יש מי שסחליט
בשגילה: היום לא תלכי לבית-הספר, כי ססילא אח. לא מצליחה, העזרי לאטא;
או שמחילים עליה מלמעלה מטלות אחרות. ההשפעה היא גם בקבוצת הגיל, כי
המטוס של ילד או ילדה במערכת החינוך או החיים נבנה גם על פי הישגים
בלימודים. קבוצת הגיל המשפיעית דוחה באיזה שהוא מקום את הילוש, שנקבה
לעצמה ישיבה צפורה, און למאשרי אהיה שגים, אין לה מה לחרום, לוועדה כחה
לא יבחרו בה, לוועדת קישוט לא יבחרו בה. אלו איפוא שלוש מערכות -
בית-הספר, המשפחה וקבוצת הגיל - המשפיעות אחת על השניה.

איפה היא מתחילה למצוא את מקומה?

בקבוצת הגיל השולית. שם היא מתחילה למצוא את המטוס. בעיית הנערה,
מחיה עד גיל ההתבגרות. בגיל זה מתלבה היצריות ואז היא מתחילה להרגיש
שהמטוס שמה לב אליה בנקודה מסוימת שבה. היא מקבלת תשורה גם מן
המשפחה וגם מן החברה שפה יש לה מה לחת, וזה כאשר צדיין אין בשלוח,
כאשר הערך העצמי שלה מאד נמוך.

דיברנו על כך שרוב הבנות המגיעות

אלינו הן משפחות ממוצא מזרחי, והשאלה היא מה קורה בתהליך הפוזיטיוזציה
באותה משפחה? את תהליך החינוך ניתן להפריד לשני תהליכים: תהליך המתייחס
למשפחה בעלת אוריינטציה מסכותית ותהליך המתייחס למשפחה בעלת אוריינטציה
דמוקרטית. באותה משפחה שבה האוריינטציה אוטוריטטיבית קיימת בעיה: מגיל
צעיר מתרגלת הנערה שכל קבלת החלטה במשפחה נעשית על ידי סמכות. אותה
סמכות מזריחה הוראה כלפי מטה: תעשי כך, או תעשי אחרת, מתחת לאותה
הוראה יש ציות, ואם אין ציות - יש עונש. שום החלטה אינה מתקבלת על ידי
הנערה עצמה. במשפחה בעלת אוריינטציה דמוקרטית מזריחים בעיה מלמעלה,
פוזיטים בפני הילד רשת של אלטרנטיבות ובעזרת סמכות לופד הילד לשקול בין
האלטרנטיבות השונות ולבסוף לקבל החלטה. הדבר שמאפיין את האוכלוסיה
שלונו הוא שכל התהליך היה בנוי על כך שמישהו אחר מקבל עבור הבת את
ההחלטה.

בגיל הבגרות מתחיל להשפיע דבר מסויים

שהחברה אחראית לו במידה לא מעטה: ניסרלנו את האב מסמכותו במשפחה, החל
מרגע הכניסה לארץ, כאשר פקיד הסוכנות התחיל להתערב בהחלטות המשפחה;
כאשר נבנית הספר פנו לאם, לא לאב, כשקרה משהו; כאשר האם התחילה לעבוד
וקיבלה דימוי יותר גבוה כמי שמסוגלת לפרנס, להביא כסף ויורד המטוס של

י. שטיינר:

האב כספרנט. הסמכות של האב סנוטרלח, התרוקנה, והנערה איננה מקבלת יותר את טענותיו. נכנסים לזה עוד משתנים שכל החברה עוברת אותם, כמו פעד הדורות ההולך ומצטמצם. אבל פה הסצנה הרבה יותר חריף, כי כאשר הנערה איננה מקבלת את הסמכות שנוטרלה במשפחה, היא נותרת ללא כלים לקבל החלטות עבור עצמה. ומה קורה אז? - כל הפעילות שלה איננה מתוכננת, אין לה יכולת לתכנן לא לטווח ארוך וגם לא לטווח קצר. כל הפעילות שלה נובעת מדפוס של סיפוק צרכים מיידיים. לפעמים אנחנו קולטים בסקלטים בנות שברחו מן הבית בלא כלום, בלא אגודה. הן אינן מתכננות, קיים גירוי סטויים והן מרגישות צורך לספק אותו באופן מיידי.

במצב כזה עשויה רשת האלטרנטיבות שפרושה בפני הנערה להביא אותה להדרדרות לזנות. בחברה הישראלית יש לפחות שני מקומות שבהם מצפים לבנות כאלה: בחאנה המרכזית בתל-אביב ובאילת, והאנשים באותם מקומות מפתחים משפט שייטה מקצועית כדי לרכוש את אמון. הדרך להדרדרות פתוחה כאשר הערך העצמי שלה - שנבנה בתהליכים של שלוש מערכות משמעותיות - הוא נמוך; כאשר אין לה יכולת לקבל החלטה; כאשר היא מנסה לפעול בצורה עצמאית שהיא מעבר לבשלות עצמה. אותה בת בגיל 15 נמצאת מבחינה אמוציונאלית בפנאינות הדימוי שלה ומבחינת הכושר שלה לקבל החלטות בגיל 11, ואילו מבחינת השאיפות והרצונות שלה היא נמצאת בגיל 18. לא פעם, כשננסים להפעיל את חוק הנוער, מתבטאות הבנות: אני מחכה לגיל 18 ואז אראה לכם. הפער הזה בין השאיפה להגיע לעצמאות לבין מצב שלנערה אין הכלים לכך מבחינה התפתחותית הוא אחד המוקדים להדרדרות.

בין המאפיינים של הבנות אפשר למנות גם את החינוך המיני. חינוך מיני אין משמעותו העברת אינפורמציה לבנות, כי אינפורמציה יש להן, אבל היא מאד מעוותת. חינוך מיני לגביהן פירושו לשמוע את הבנות, לראות מה ידוע להן על סנה לחקן עיוותים.

הבנות מאופיינות על ידי שני סוגי בריחות: אחד - בריחה שנובעת מקונפליקט נוורוטי בחוץ המשפחה. יש בעיה סטוייסת, הנערה לא מתכנן ותברח. סוג שני - בריחה של נערות יותר קשות, יותר מתוכננות, שינדעות בדיוק למי הן בורחות, את הסוג הראשון אנחנו מכנים "בריחה מ...". את הסוג השני - "בריחה אל...". הן בורחות אל הסרטור, אל אותה קבוצה שמחכה להן.

מבחינת הטיפול יש הבדל בין שני סוגי הבריחה. קל יותר לטפל באותן בנות שבורחות מ... מאשר באותן בנות שבורחות אל... אחת האלטרנטיבות הטיפוליות היא במסגרת הסקלטים. הסקלט הוא מקום לינה והגנה זמני לנערה, שניתן להגיע אליו בכל אחת משעות היום. הנערות מגיעות לפעמים בחוסר כל, עם מחלת סין שלא טודיעים עליה ומתגלה אחר כך, עם כנים או נסזבים קשים אחרים. הסקלט הוא חדר שמשריינים אצל משפחה, בין אם יש בנות ובין אם אין בנות; שתפקידה לקבל את הפונות בכל שעות היום. יש גם עובד שתפקידו לסייע את הכניסות לסקלט - לא יכניסו לשם ילדה בת 6 - לדאוג לכך שיהיה גורם מספל ויחד אתו להכין חוככית שיקוסיט ולעקוב אחר הנערה עד חודש ימים.

כמה סקלטים כאלה יש? פרידמן:

יש בארץ 5 סקלטים. שטיינר:

הסקלט הוא חדר בן 4 מיטות שאנחנו משריינים אצל משפחה, כאשר תקופת שהות יכולה להיות מיום עד 30 יום.

האם למשפחה שאזלה משריינים את החדר יש דקע מקצועי? פרידמן:

לא. זו משפחה שאנחנו בוחרים אותה.

י. שטיינר:

תקופה מסויימת נסינו לבנות מודל חדש שבו יהיה זוג סקצועי בדירה שאנחנו נשכור. התבזבז שכר לפתור את הבעיות שהתעוררו - אפילו בעיות כמו פריז'ייר, משהו אחר שהתקלקל בדירה - יש צורך להפציל מנגנון שלם של מינהל ומשק. אם רוצים לבנות זאת כך, צריכים ללכת למודל של בית ששייך לממשלה ולפתח מנגנון שלם של מינהל ומשק. אחרי הגמיון שהתנסיתי החלטתי שזה אינו מודל טוב. המודל הזה לא עבד מעוד סיבה: ~~התפקידים שבבית הזה יושגו אצלנו בדרך שונה מהלכת~~ כזאת שהגבש עבד והאשה הביתה בבית; ונבאיזה שהוא מקום התחיל להיווצר קצת קמח בין בן הזוג שהוא האחראי למקלט, שתפקידו הוא סיפול, לבין אותו בן זוג שלא היה מוכן לקבל את התפקיד של מספק צרכים, כלכלה, של אם בית.

לנושא הזה נחזק שכל פשוט ולב חם ולא הואר אקדמאי.

א. גמיר:

י. שטיינר: נכון שבהחלט. גם ראשינו שמהן נשים שהצליחו ליצור קשר חם עם הבנות, שנמקרים מסויימים נמשך גם אחרי שהבנות עזבו את הבית. קשה להעריך את עבודת המקלט, כאשר הבנות מתחלפות שם לעתים כל כך תכופות. קשר טוב, לב חם ונכונות לתת זה מה שצריך. השאלה היא מדוע הנשים עוזות את זה ואם רק בגלל הפיצוי הכספי, והתשובה היא כנראה שפעולה זו נותנת לאשה איזה שהוא רווח שהוא מעבר לרווח הכספי.

למקלט מגיעות הבנות או על ידי המשטרה, או על ידי גורם מספל, או על ידי סתם גורם ברחוב שמאתר את הבת. היציאה מן המקלט היא דו-סטרית: אפשר לצאת מן המקלט ולחזור למשפחה; אפשר לצאת מן המקלט לסיודור חוץ-בית.

הסיפול במסגרת הקהילה הוא סיפול של עובד עם נערו במצוקה המעוגן בלשכת הסעד. בחוברת כתוב שאנחנו רואים את המספול הזה כחלק אינטגרלי של לשכת הסעד, אבל זה לא בדיוק נכון, גם בגלל הציידות הגבוהה של הבנות, גם בגלל זה שלפעמים אין מודעות לבעיה של הנערה במצוקה.

אסרה חברת-הכנסת מרשה פרידמן, שהצדק הוא לנערה עצמה, אבל זה הרבה יותר מוכן: הוא משמש גם וסת חברתי לחברה, ומזה איננו יכולים להתעלם. מסייה או מופרעות אצל בן, אפילו בגיל צעיר, מאתרת ומיד מתייחסים לכך מבחינה טיפולית, כי המסייה או המופרעות פוגעים בחברה.

זה מוגזם. גם לגבי בן לא מספלים סיד.

א. גמיר:

כמה תיקים נפתחים לבנים על שבירת שמשה בבית-הספר וכמה נערו מגיעות בגיל

י. שטיינר:

זה?

מצד שני, לא רק שהנעיה חסודה בכך שהצדק הוא לנערה ואף אחד לא רואה אותה, אלא שבאיזה שהוא מקום הנזק הזה לנערה הוא וסת חברתי לחברה, ואינני מתכוונת רק לזנות. אותה בת שחייבת לברוח מקונסטלציה משפחתית מסויימת, מגיעה לאילת ושם מוצעת לה אותה אלטרנטיבה של גבר שחי אתה ומעביר אותה אחר כך לגבר אחר - מבחינתה זה נזק עצום; מבחינת החברה - גם אם זו עדיין איננה זנות - זה עוד וסת חברתי.

עוד משהו: כאשר העובדים המוציאים והגורמים המספלים צריכים להציב לעצמם את האלטרנטיבות השונות של יעדי הטיפול בלשכה, נוח מאד למנהל הלשכה לומר: מוטב לספל באותן משפחות שמתדפקות על הדלת ושם לא יתייחסו לבעיותיהן תהיה אלימות, מאשר לספל

י. שטיינר:

בשלושים בנות שמסחובות בקהילה וכלל אינן מגיעות ללשכה ואינן מבקשות עזרה; אח אחת עובד שצריך להשקיע מאמצים עצומים בשלבי האיתור של הנערות ובמוטיבציה שהוא צריך לעזור בהן כדי להגיע לטיפול מוטב לקחה לטיפול במשפחה. אני יכולה להבין את המדיניות של מנהל לשכה שעושה את החשבון הזה, אבל אינני מסכימה אתו.

לפעמים יש גם עניין של דעות קדומות.

לא אחת שמעתי פגורמים שונים בקהילה וגם מציבור העובדים: מדוע צריך לחת עובד לעשרים וחמש בנות? בשביל מה זקוקות הבנות לכל הדברים שנותנים להן? ומכיוון שאת ההישגים לא רואים מיד, נראה כאילו העובדים אינם עושים דבר. כל זה קשור בדעות קדומות שקשה להתמודד אחר. מכל אלה אינני מסכימה שהשירות צריך להיות שירות מוניציפלי. ברור לי שבנושא הנערה במצוקה כך זה לא יכול לעבוד. זה עובד, אבל לכן אנחנו מתפתחים בקצב כזה.

היום יש בעיה הרבה יותר חמורה: עד היום

החמודדנו עם בעיה של כוח אדם, ובטיפול הנערה צריך יידע מקצועי בחהליכי הטיפול וקשה להשיג אנשים מקצועיים. כאשר אנחנו משיגים לפעמים עובד מקצועי, אנחנו יוצרים סחבת משום שאין לנו חקנים, והיום יש בעיה של חקנים ומפטררים גם עובדים מבלי שלשירות תהיה אפילו ידיעה שברשות מסוימת פיטרו עובד. איך אנחנו יכולים להתפתח אם יש עכבות ביחס לחקנים?

בטיפול האינדיבידואלי אנחנו מגישים עזרה

קונקרטיה במספר מישורים: רפואי, גניקולוגי.

מי משלם את ההוצאות אם הנערה אינה מבוטחת בשום מקום?

היו"ר ח. גרוסמן:

זה מחבטא בכלל הנושא של החקציה. אם יש

י. שטיינר:

לנערה ביטוח בקופת-חולים או טופס 13, אין בעיות. אם המשפחה אינה מבוטחת באמצעות אחת מקופות החולים, היא מבוטחת כזה. אם מדובר בהפלה וועדה מחליטה על ביצוע ההפלה, יש לכך כיסוי ממשלתי. במקרים שגם כאן יש חריגים, השירות שלנו מכסה את העניין. אנחנו אמנם לא ערוכים לכך, אבל בכל זאת נוחנים.

האם יש לכם בדרך כלל סידורים עם רופאים?

א. נמיר:

אנחנו לא מגיעים לסידורים עם רופאים.

י. שטיינר:

לפעמים אנחנו מכירים בנסיונות וגישות מסוימות של רופא, של ועדה ואז אנחנו יכולים לבחור בין אפשרויות ההפניה.

העזרה בחחום הרפואי הגניקולוגי היא לא דווקא בביצוע הפלות. לפעמים דרוש טיפול לאור עכבות בווסת על סמך חרדה של הבנות; לפעמים יש צורך להסיר כחונת קעקע כאשר הבח אינה מרגישה בה בנוח לאחר חהליך השיקום.

חלק נכבד בשטח הטיפולי אנחנו רואים בחחום ההכשרה המקצועית הן מינימלית, משום שהן בנות על אותו עקרון של הישגים אינטלקטואליים. כמו במערכת החינוך כן גם במערכת העבודה במקום שאין הישגים אינטלקטואליים יש הצע מוגבל מאד. ניקח לדוגמה קונפציה: עבודה זו דורשת כושר סבילות, סף סבילות מאד גבוה וכושר החמדה. הנערה שלנו מאופיינת על ידי סף סבילות נמוך, החפרצות מיידית וכושר החמדה נמוך. היא אינה מסוגלת להשתלב במקצוע זה. או לדוגמה, ספרות: החשלוס נמוך, שעות העבודה ארוכות מאד. היא יוצאת, לסשל, סאור-יהוד לחל-אביב בשבע וחצי בבוקר, חוזרת הביחה בשמונה בערב, כאשר בהפסקת הצהרים היא אינה יכולה לחזור לאור-יהודה, אינה יכולה להחפנות לעיסוקיה הפרטיים אלא לשבת לנוח במספרה, ולפעמים היא גם מנוצלת באותן שעות לכל מיני "טובות" שהיא מתבקשת לעשות לספריות האחרות. המשכורת שהיא מקבלת היא אחת הנמוכות שבחורות מקבלות בחחום העבודה. בדרך כלל ספריות מקבלות "טיפים". אבל מי שמקבלת את ה"טיפים" היא בדרך כלל הספרית שמשכורתו

י. שטיינר:

גבוהה בלאו הכי ולא אותה נערה.

יש בנות עם פוטנציאל טוב. מדוע לא לאתר אותן, לפתח את היכולת שלהן כבר בכיתה ג' כאשר רואים שבחחום האינטלקטואלי הן לא חגענה להישגים? יש כאלה שמגלות כושר לעיסוק בקומיקה, לאריגת שטיחים, גם לדוגמנות. הן יפוח, נאות.

ואז הן יגיעו לצמרת.

ל. דיציאן:

הייתי מעדיפה את זה על פני יציאה לרחוב.

י. שטיינר:

בנות אלה אינן יודעות לפעמים קרוא וכחוב, אבל הן רוצות ללמוד אנגלית, כי הן רואות שזה מכשיר שבאמצעותו אפשר ליצור קשרים עם אנשים, עם תיירים. מדוע לא ניקח דברים שיש בהם כדי לעורר מוטיבציה לפיתוח יכולת נורמטיבית? או ניקח דוגמה מן הכנסת: בנות כל כך אהבות מדיים. מה שטיפול יכול לתת בשנה, יכולים מדיים לתת בחמש דקות. מדוע לא יהיו בנות כאלה דיילות בכנסת, עם מדיים? אנחנו מנסים להפנות בנות לכוח עזר של אחרות.

כמה בנות הפניחם?

א. נמיר:

עשרים נערות ל"רמב"ם" ו"רוטשילד". אנחנו רוצים לפתח חחום זה יותר עם המשך שילוב

י. שטיינר:

מי שמסוגל בתחום האחרות.

זה לא יכול להיות בסיס לרוב האוכלוסייה שלנו.

מר שיינפלד:

לגבי מי שהצליחה.

י. שטיינר:

יש לנו מטרוח כלליות והן ניתנות להגדרה. אנחנו רואים כהצלחה אם נערה מסוגל להגיע לזהות עצמית, להבנת צרכיה, לקיום נורמות ודפוסי התנהגות מקובלים ואפילו בדברים פשוטים - כמו צלצול טלפון במקרה שהיא לא יכולה להגיע לפגישה - אם היא מסוגלת לשמור על היגיינה, להבין את משמעות הנושא הגניקולוגי, להימנע מדברים שידרדרו אותה. אלה הן המטרות הראשוניות בתחום המטרות הכלליות. ומובן שהמטרות הכלליות הן שילובה בחברה, בחיי עבודה, בחיי משפחה. ההצלחה האינדיבידואלית חלויה בנקודת המוצא: אם מדובר בנערה שהשחמשה בסמים, שחלחה במחלות מין והיא מגיעה להיות חדרנית בבית-מלון מפוקפק, שנותן אולי גם שירותים אחרים, אבל היא מכירה את עצמה, היא חיה חיים נורמטיביים ומקובלים, אני חושבת שזו הצלחה. אם מדובר בנערה שנקודת המוצא שלה הייתה הקונפליקט עם הבית והיא מגיעה להיות חדרנית, זה כשלון.

בין המאפיינים של הנערות לא הזכרתי מאפיין חשוב, שהנערות האלה רואות בסטריאוטיפים של שחור ולבן. את עצמן הן רואות חמיד בשחור ולכן גם הנטייה להרס ונזק עצמי.

חודה רבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

בישיבה הבאה נמשיך בנושא זה.